

Spis treści

Wykaz skrótów i symboli	6
Przedmowa	7
I. Słowianie dawniej i dziś	9
1. Dzisiejsze narody i języki słowiańskie	9
2. Język prasłowiański	13
3. Ekspansja Słowian i rozpad języka prasłowiańskiego	18
II. Języki i dialekty wschodniosłowiańskie	20
1. Cechy wyróżniające języki wschodniosłowiańskie spośród innych języków słowiańskich	20
1.1. Cechy dialektalne prasłowiańskie wspólne z różnymi grupami języków słowiańskich	20
1.2. Cechy typowe wschodniosłowiańskie	23
2. Kształtowanie się zespołów gwarowych i języków wschodniosłowiańskich	30
2.1. Najdawniejsze różnice dialektalne	31
2.2. Zjawiska związane z rozwojem jerów	33
2.3. Nowsze zjawiska dialektalne	35
2.4. Czy istniał język staroruski?	39
3. Dzisiejsze gwary rosyjskie	42
3.1. Przegląd wybranych cech gwarowych	43
3.2. Ugrupowanie gwar rosyjskich	54
III. Wybrane zagadnienia z historii języka rosyjskiego	55
1. Rozwój systemu głosowego	55
1.1. Redukcja samogłosek nieakcentowanych	55
1.2. Zanik i wokalizacja jerów	57
1.3. Przejście <i>e</i> w <i>o</i> pod akcentem przed spółgłoską twardą i w wygłosie	59
1.4. Rozwój <i>ě</i> (tzw. <i>jať</i>)	61
1.5. Z historii konsonantyzmu rosyjskiego	62
1.6. Skutki zaniku jerów słabych	65
1.7. Opozycja twardości – miękkości spółgłosek	66
2. Rozwój morfologii języka rosyjskiego	67
2.1. Rzeczownik	67
2.1.1. Odbicie prasłowiańskich typów odmiany w deklinacji staroruskiej	68
2.1.2. Rozwój deklinacji rosyjskiej	72
2.2. Zaimek	75

2.3. Przysłówek	76
2.4. Liczebnik	79
2.5. Czasownik	80
2.5.1. Czas teraźniejszy	80
2.5.2. Czesy przeszłe	81
2.5.3. Czesy przyszłe	83
2.5.4. Tryb rozkazujący	84
2.5.5. Tryb warunkowy	85
2.6. Imiesłowy	85
IV. Rozwój słownictwa rosyjskiego	93
1. Dziedzictwo prasłowiańskie w języku rosyjskim	93
2. Zapożyczenia skandynawskie	95
3. Zapożyczenia turecko-tatarskie	96
4. Zapożyczenia greckie	96
5. Zapożyczenia łacińskie	98
6. Zapożyczenia niemieckie	99
7. Zapożyczenia francuskie	100
8. Zapożyczenia z innych języków zachodnioeuropejskich	102
9. Zapożyczenia z języka polskiego	103
10. Elementy cerkiewnosłowiańskie w słownictwie rosyjskim	106
11. Najnowsze słownictwo rosyjskie	108
V. Dawne i nowe imiennictwo rosyjskie	110
1. Uwagi wstępne	110
2. Kształtowanie się systemu antroponimicznego	111
2.1. Rozwój systemu rosyjskiego	111
2.2. Imiona	113
2.3. Patronimika	118
2.4. Przewiska	120
2.5. Nazwiska	122
3. Rozwój nazw miejscowych	123
VI. Zarys historii rosyjskiego języka literackiego	132
1. Wprowadzenie	132
2. Język staro-cerkiewno-słowiański – najstarszy język literacki Słowian	136
3. Spór o początki języka literackiego na Rusi	138
4. Język piśmiennictwa rosyjskiego XV–XVII wieku	143
5. Język rosyjski w XVIII wieku	157
6. Rola Puszkina w rozwoju rosyjskiego języka literackiego	177
7. Znaczenie Lermontowa	182
8. Dalsze dzieje rosyjskiego języka literackiego w XIX wieku	183
8.1. Kierunki rozwoju	183
8.2. Walka z cerkiewizmami. Walka z frazesami	187
8.3. Dialektyzmy. Profesjonalizmy, żargon miejski i urzędniczy	189
8.4. Publicystyka. Rozwój języka filozoficznego	192
9. Rosyjski język literacki w XX wieku	193

VII. Dodatek	199
1. Wybór tekstów gwarowych	199
1.1. Narzecze północne	199
1.2. Narzecze środkowe	210
1.3. Narzecze południowe	217
2. Wybór tekstów dawnych	223
3. Cyrylica	259
3.1. Alfabet, rodzaje pisma	259
3.2. Litery nadpisane, skróty	266
3.3. Cyrylicki system cyfrowy. Daty roczne	268
4. Literatura (wybór)	270
4.1. Bibliografie i słowniki	270
4.2. Język prasłowiański. Języki i dialekty słowiańskie	272
4.3. Dialektologia rosyjska	274
4.4. Gramatyka historyczna języka rosyjskiego	275
4.5. Historia rosyjskiego języka literackiego	278
4.6. Onomastyka	279
Mapy	281
Indeksy	
Indeks zagadnień fonetycznych	295
Indeks zagadnień morfologicznych	298
Wykaz map	303
Wykaz tablic	304
Wykaz rycin	304